

REDACTIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2:50; pe 1 lună fl. 1.

N-ri de Duminică pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERTIUNILE:

ac 1 și 2 garmond: prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

„IREDENTA ROMÂNĂ“

(L). Când n'au mai avut ce zice în fața impunătoarelor mișcări naționale române, presa maghiară ne acuza atât pe noi d'aici, cât și pe frații noștri de dincolo, că suntem iredențiști: vrem nu drepturi naționale, ci o Daco-Românie.

Înăuntrul, această acuzațiune era menită să motiveze prigonirile neomenoase pe cari le îndurăm, un îndem procurorilor să nu slăbească acțiunea lor contra „perversilor agitatori“; ear' înafară mai era și o denunțare.

Trecutul nostru este, desigur, cea mai strălucită desmintire a acestor acuzațiuni ungurești.

Din parte-le, frații noștri de dincolo au protestat și ei: persoanele oficioase chiar în Corpurile legiuitoare; ear' comitetul Ligei, pe care-l acuzase în Delegațiunii însuși contele Kálnoky, ne aducem aminte cu toții, a răspuns printr-o magistrală declarațiune, tipărită și în limba franceză, semnată de dnii V. A. Urechia, Periețeanu-Buzeu, I. Bianu, Delavrancea I. Nenișescu, și ceilalți membrii ai comitetului executiv.

D'un timp încoaci, acuzațiunea această ear' a început să circule. Deja criza care a bătuit partidul național român a fost luată de presa maghiară drept prilej pentru a ne prezenta pe unii „daco-români“ periculoși, pe alții ceva mai domoli. Material pentru aceasta le dădea atât insanitățile debitate de unii confrăți d'aici, cât mai ales scrisese unor ziare din București, cari pentru a-și răful între ele chestiuni de partid, soriau lucruri pe cari presa maghiară le reproducea cu deosebită bucurie, lovind nu odată în cel mai sfânt sentiment al nostru.

Chiar acum, ziarele ungurești reproduc cu mare veselie din „Lumea Nouă“, organ socialist ce apare în București.

Numitul ziar se declară anume contra „iredentismului român“ și amic al iredentei eline!

Și știți de ce?

Să auzim organul socialist.

Eată ce scrie anume „Lumea Nouă“:

„Ce vor adevă Români, Slovaci și „Serbii? Să lupte pentru eliberarea „de sub jugul unui regim care îi „împiedică în cultura și dezvoltarea „lor națională? Nici de cât, pentru-că „este dovedit, că aceste națiuni sub „regimul austriac ori maghiar nu nu- „mai s'au putut desvolta, dar' au „putut să civilizeze și pe frații lor „de sub jugul străin...“

Ear' mai la vale, amintitul ziar spune, în traducerea ungurească:

„Sprijinim din suflet ori-ce mișcare, „care tinde ca Români din Ungaria „să câștige libertăți mai mari; dar' „dacă e vorba ca Români și Slavii „să asculte de emisarii ruși, am fi „siliți să le strigăm: — Stați liniștiți „și nu dați ocașie ca dușmanii civi- „lizațiunei, Rușii, să slăbească mo- „narchia austro-ungară, care acum „este apărătoarea civilizațiunei eu- „ropene... Ori-ce mișcare națională în „Austro-Ungaria, în realitate este un „ajutor dat politicei rusești, atât de pe- „riculoasă pentru democrația euro- „peană.

Nu știm întru cât pe viitor socia- liștii dela numitul organ ar sprijini mișcarea națională, nici n'am putea prevedea cât 'i-ar ajuta mișcării naționale acest sprigin.

Știm însă un lucru: în trecut „Lumea Nouă“ și-a bătut joc de mișcarea națională, formând singură disonanță în spiritul cald cu care dincolo erau îmbrățișați luptătorii noștri. Pe vremea crizei indeosebi, a căutat să scadă din valoarea și îndreptățirea luptei naționale și se bucura oarecum vîzînd „compromiși“ pe bărbații represintanți ai politicei ce „combatuse“.

Mai știm apoi un lucru:

Nici odată cele trei naționalități aliate: Români, Serbii și Slovaci nu au stat de vorbă cu nici un fel de emisar rusec; în acțiunile lor, naționalitățile se conduc nu numai de interesele lor particulare, dar' au în vedere mai presus de toate interesul cel mare al monarhiei, care într'adevăr, cere ca popoarele de aici să trăească în bună pace.

Ear' dacă această bună pace este atât de mult dorită pentru „democrația europeană“, cei-ce servesc această democrație, să poștească a ne da lecții nu noue, cari într'una numai suferim, ci celor, cari prin politica lor agresivă contribuie ca spiritele tot mai mult să se întărite.

Știm de asemenea, că nu de mult, „Lumea Nouă“ îndemna pe Români de aici să meargă mână în mână cu socialiștii Unguri, cari mai săptămânile trecute au ținut congresul lor anual.

Se pare, că cei dela „Lumea Nouă“ nu știu care este programul de luptă a celor trei naționalități, altfel cum ne-ar face imputări, că sântem unelte rusești!...

Sântem siguri, că luând cunoștința mai exactă despre luptele noastre, cei dela „Lumea Nouă“, dacă sânt Români, nu vor mai scrie așa ca foile maghiare să ia scrisese lor drept dovezi pentru a ne denunța, că sântem iredențiști.

Tot așa, sântem siguri, că dacă ar cunoaște pe socialiștii maghiari și 'și-ar da seama ce ar fi când țerării noștri ar slăbi în sentimentul lor național și s'ar face socialiști, „Lumea Nouă“ s'ar rușina să se adreseze Românilor de aici, unde un singur om nu 'i-ar asculta sfatul.

Ori-că „Lumea Nouă“ scrie în cunoștința de cauză. În acest caz, recunoaștem, scrisese sale se potrivește de minune în presa maghiară, care denunță și calumniază.

Mărturisiri prețioase. „Trei legi sunt cari au nenorocit Țeara-Ungurească: întroducerea ireligiozității, sila cu căsătoria civilă și brutalizarea omenească prin matriculele de stat. Legile aceste Ungaria nu le poate suporta și pentru a nu se nimici statul, negreșit se impune o revedere.“

Șirele de mai sus sunt scrise în primul articolul ziarului „Alkotmány“ (numărul dela 27 Februarie).

Același ziar urmează a mai scrie:

„De ce aceste trei legi sunt o nenorocire națională, este ușor să înțeleagă toți „cei capabili să judece sănătos. Înșurirea „ori-cărei legi este efectul ce-l produce. „Libertatea neconfesionalității azi o gustă o „sută, mâne două sute și astfel numărul „celor fără credință crește. Sunt secte în- „tregi, cari propagă neconfesionalitatea. Așa „sunt francmasonii și social-democrații.

Deocamdată, după-cum vedem, sunt îngroziți de efectele legi numai cei cari le-au combătut ca proiecte. Nu va trece însă mult și se vor cutremura chiar și cei cari le-au susținut și votat.

Maghiarisarea în comitat.

Stăpânirea 'și-a pus gând să maghiarizeze cu ori-ce preț și cât se poate de repede; indeosebi în comitatul Aradului s'au pus în mișcare patrioții.

Astfel la Aletea, comună șvabească, ministrul a dispus să se deschidă și al nouelea post de învățator... maghiar, care va propune Șvabilor numai ungurește. Statul dă o subvenție de 1200 fl.

La Odvoș, comună curat românească, proprietarul Konopy a făcut d'asemeni să se deschidă școală de stat, cu limba de propunere tot ungurească. Învățătorul este și „matriculant“, „patriot“ încercat deci.

La Căpruța, comună curat românească, d'asemeni s'a decis înființarea unei școli de stat.

Ziarele ungurești spun că lucrul acesta 'l-ar fi cerut Români, ear' loc gratuit 'l-ar fi oferit economul Nicolae Suciu.

Noi nu credem că se pot găsi astfel de nemernici!

În Micalaca, comună curat românească, pe anul viitor se va clădi un local nou pentru școala ungurească.

Ear' pentru „meritele“ sale pe terenul „școlar“, Popovics Vaszelian, faimosul dascăl din Berzova, a fost respătît cu 50 fl. Rușine să-i fie!

Idealism și materialism.

Iată cele două cuvinte, cari au fost accentuate atât de profesorul clujan Groisz Gusztáv cât și de ministrul Wlassics, cari au discutat în Dietă asupra felului cum trebuie să fie pe viitor învățământul public în Ungaria.

Groisz a zis:

„Signatura secolului al XIX este materialismul. La noi însă acest lucru este foarte rău și declar că socot mult mai puțin primejdioasă sêrăcia onestă, de cât averea mai ales într'un stat ca Ungaria, dacă această avere nu se desvoltă în proporție dreaptă cu moralitatea“.

De sigur, deputatul guvernamental s'a gândit că înainte cu câteva luni, fusese oșosant, s'a gândit apoi la sinuciderile din casină a „distingilor“ și „bogaților“ cari jucau fals în cărți...

Venind la partea ideală a lucrurilor, deputatul ungar zice:

„Dacă voim ca țeara să fie a noastră nu numai de azi pe mâne, ci să fie maghiară pe vecie, este neapărat trebuincios ca instrucțiunea publică întreagă să fie națională maghiară, pe toată linia“...

Va să zică: într'un stat poliglot, căci recunoaște și el că Ungaria este stat poliglot, vrea să fie o singură instrucție națională: cea maghiară!

Un princip imoral într'un cadru ideal, — cum se potrivește aceasta?

Ear' ca să se arate consecuent în susținerea acestei imoralități, zice într'alt loc:

„Intâru de toate socot necesar să ne ocupăm serios cu revizuirea articolelor de legi privitor la egala îndreptățire a naționalităților“.

Aceasta cu atât mai oșebit, cu cât eată care-i credința nestrămutată a profesorului ungar:

„Noi, cari trăim între naționalități și zilnic vedem cu ochii noștri ingratitudea și umeltrile naționalităților, credem, că cu paliative nu mai merge, că nu se va ajuta nimic, nici chiar prin administrația de stat“...

Totul numai prin școală se poate face și de-oamdată marele patriot propune școli superioare ungurești și luarea sub administrarea statului a școalelor confesionale secundare.

După-ce se va fi făcut însă revisia legii despre egala îndreptățire a naționalităților, adevă după-ce se vor șterge și aceste articole de legi cu cari azi le mai putem scoate ochii, cine se îndoește că acești campioni ai instrucțiunii publice din stat vor cere d'a dreptul desființarea tuturor școalelor nemaghiare?...

PORNIRI SOCIALE

Societatea maghiară a înființat o nouă „ligă maghiară“ sub marca „Országos magyar szövetség“, „în serviciul ideii de stat maghiar“, pe motivul de „a paralisa tendențele antipatriotice“ ale naționalităților.

Aceasta nouă ligă „vrea să răspundească sentimentul umanitar și patriotic, să curmeze contrastele sociale, și să restabilească unitatea socială“.

„Mijloacele ti sânt demne. E împărțită în secțiuni pentru afaceri sociale, a muncitorilor și a naționalităților“. Vrocește să stea în fața tendențelor ilegitime ale naționalităților, nu prin forță ci prin înființarea de instituțiuni maghiare. Pe cei nepricepuți tre-

bue luminați, instruați și trasi în sfera intereselor maghiare“.

Așa scrie cei dela „Országos nemzeti szövevény“.

„Arad és Vidéke“ ne mai descopere că încurcând se va porni și aici o acțiune în largi dimensiuni, pentru verbuarea de aderenți, — căci comitatul nostru este „eminentamente comitat de naționalitate“, — ca „prin contragerea tuturor păturilor sociale, cu putere strașnică și cu o eminentă acțiune să facă să vieți ideii de stat maghiar“.

Am citat cuvintele lor. Mai clar nu se poate vorbi.

La început credeam că se vor fi trezit compatrioții noștri, și vor fi întemeiat „alianței israelite“ o contra alianță maghiară.

M'am înșelat. Din contră, e o nouă mască jidovească că se preocupă șovinismul, și să n' aibă răgaz a se ocupa cineva cu atisemitismul.

De un timp încoaci observăm, cum se arangiază sub diferite titluri umanitare, mari petreceri sociale, la cari cu o tainică insistență atrag elemente sociale române, măgulindu-le până la îngrețosare.

Se exploatează dar și nobilul sentiment al humanismului, pentru procesul de asimilare a elitei noastre și cu o lovitură pentru câștigul necesar la creșterea de jeniceri.

Fie-că bunacredință, fie-că ușurința ori chiar lipsa de sentiment național, a dus în această cursă socială, familii pe cari ne obișnuisem a le privi de mândria noastră.

Și exemplul lor e desastroș, căci deschid calea elementelor celor mai puțin pricepătoare, mai îndolnice, și slabe la tinger. *Exempla trahunt.*

Ni-se obiectează, că humanismul stă mai presus de veleitățile naționale. Negreșit că așa este, însă prospectul „ligei maghiare“ arătat mai sus, ne descopere lămurit, că humanismul aici e numai mască, pentru realizarea procesului de asimilare, care pe arena luptelor politice a suferit naufragiu. Cine participă dar la acele mișcări sociale, nu împlinesc un actu umanitar ci un act eminentamente politic, îndreptat contra mamei națiunii. Fără încunjur zis, sunt paricizi.

Dacă vorba e de teren umanitar, niciari mai mare teren pentru exerciarea milosteniei decât la noi nu este. Întoarce-ți-vă privirile către acele umbre de studenți săraci Români, pe cei desculți și goi, și cu răsufierea nădușită de foame, cum numai decimați își ajung ținta și acolo încă ajung milogi.

Studenții Români sunt fiii miseriei. Li găsiți pretutindena în tot orașul, anti-

șambrând după ajutorare, ca niște fantome.

Adevărat, că chiar la noi Români inimi inculte au insultat cu un cinism revoltător nobile sentimente umanitare, cari împinse afară din sanctuarul coloniei noastre aberează acum în curse străine.

Însă pentru păcatele unora să nu suferă nevinovații copii săraci.

Vor fi și între noi inimi nobile, cari să formeze o ligă morală pentru deschiderea terenului umanitar, pentru acele nobile ființe, cari nu pot trăi fără a face bine cu acci săraci.

Grupeze-se pretutindena aceste elemente și dece direcțiune și teren humanismului.

În Arad e de pildă „Fondul tinerimii“, setos de spriginire. Verse-și tot omul prisosințele sale în acel fond, și arangeze petreceri românești în favorul acelei fond.

Unde nu este, formeze-se atari fonduri ca nimenea să nu se poată plânge de lipsa de teren pentru sentimentul său umanitar!

Tendența „Ligei maghiare“ e clară. A asimila elementele noastre sociale mai înalte pe cale socială cum ne asimilase pe timpul feudalismului clasele nobile. Vocea sirenică a humanismului e cursa lor. Întoarce-ți-vă dar, la Penaiți, ear' cine nu se va întoarce, să ne fie nouă „ca un păgân și vameș“.

Uncheșul.

FIUME

Ziarele maghiare ne vesteau mai alaltăeri, că Dr. Maylender, noul primar al Fiomei, care n'a fost încă întărit de guvern, a făcut visite pela membrii guvernului.

Se vede însă că primar și guvern, nu s'au prea despărțit prietenește, pentru-că deja în prima ședință a consiliului comunal prezidată de noul primar s'a produs un incident, ba chiar conflict între consiliu și guvern.

Că Fiumenii sunt decizi a nu lăsa ca guvernul să ingereze asupra afacerilor orașului, se poate judeca mai ales din discuția ce s'a urmat în ziua de 28 Februarie.

Consiliul aducesc anume unele hotăriri privitoare la bicicliști, pe cari consiliul îi poate opri să circule în locuri unde i-se pare că sunt desagreabili pentru public. Ministrul de interne n'a aprobat însă această hotărire, spunând că autonomia nu dă drept orașului să ia asemenea hotăriri. Și mai ales că n'are drept să oprească ori să dea con-

cesiuni privitoare la portul maritim, unde orașul n'are să se amestece. Le-a mai cerut consilierilor ca hotăriri ce le trimit ministerului, să le trimită nu numai în limba italiană, ci și în cea ungurească.

Cu Italienii din Fiume nu e însă de glumit.

Ei fac acum un șgomot, care eară o să-i supere rău pe cei din guvern.

În amintita ședință, Antonio Walluschmig a protestat în contra ingerinței ministrului maghiar, care vrea să știrbească din drepturile autonome ale Fiomei... Guvernul — a zis consilierul italian — acum ne cere numai degetul, mai târziu o să ne ceară mâna întreagă și apoi o să ne ia trupul întreg.

Smoquina, secretar al Camerei de comerț, a propus ca consiliul să subștearnă guvernului eră tot vechiul regulament, ceea ce s'a și primit.

Și uite-așa, chestia Fiume revine, deși într'o formă mai blândă, eară la ordinea zilei, foile ungurești eară o discută, Bămfy, eară o să se întrebe dacă nu e mai bine să-i lase în pace pe cei din Fiume...

† Principele D. Ghica.

Privitor la felul cum s'a petrecut în Corpurile legiuitoare române anunțarea morții ilustrului bărbat de stat principele Dim. Ghica, se scrie despre cele dela Camera următoarele:

Di Aureohan, prim-ministru, spune că unul din fruntașii politici cei mai însemnați ai țării a încetat din viață. Ilustrul bărbat D. Ghica a luat parte la toate actele importante ale țării. Roagă Camera să ridice ședința în semn de doliu și să participe la înmormântarea care va avea loc Luni, 17 Februarie.

Di Giani, președinte, anunță Camerei moartea prințului Ghica astfel: „El n'a fost om de partid, ci om al țării, căruia aparține prin viața și faptele sale. Numele lui Dimitrie Ghica este strins legat de toate actele mari petrecute dela renașterea României, până astăzi.“ Roagă Camera să ia parte la ceremonia înmormântării și să ridice ședința în semn de doliu.

Anunță viitoarea ședință pentru Marți 18 Februarie.

Di An. Stolojan, zice că dela Unire, prințul Ghica a contribuit împreună cu toți bărbații de Stat ai țării ca să ajungem unde suntem astăzi. Crede a exprima sentimentele Camerei, declarând în numele ei

că se unește în total cu cuvintele bine simțite ale președintelui Adunării.

Ședința se ridică.

La Senat dl V. A. Urechid, vicepreședinte, în câteva cuvinte arată meritele, patriotismul și marile calități ale regretatului principe Dimitrie Ghica. Roagă apoi Senatul să suspende imediat ședința, spunând că Senatul nu trebuie să se întrunească decât după-ce va fi condus la ultimul locaș pe fostul seu președinte.

Alegerile în Bucovina.

Privitor la alegerile din Bucovina, „Gazeta Bucovinei“ scrie:

Din toate districtele din sudul țării ne sosesc știri îmbucurătoare. Majoritatea covârșitoare a votanților aleși sunt aderenți devotați a-i candidatului partidului național dl Dr. George Popovici. Alegerile s'au făcut în cea mai mare liniște și ordine. Numai în capitala țării auzim, că lista social-democraților a învins.

Ni-se comunică știrea, că breslele din orașul Rădăuț s'au adresat zilele trecute cu o scrisoare către dl Dr. George Popovici, candidatul nostru pentru curia a V-a și l-au rugat să primească candidatură pentru mandatul curiei a IV-a (a orașelor reprezentate până acum prin fostul deputat Miskolczy). La această scrisoare, dl Dr. Popovici a răspuns, că atât angajamentul luat odată prin primirea candidaturii pentru noua curie, cât și disciplina de partid, îl silesc să renunțe la acest ofert amical al breslelor din Rădăuț.

Causa noastră națională, de care călăuziți suntem cu toții în fața iminentelor alegeri, tot mai mândră poate azi să aștepte viitorul. Rămâne numai — și aceasta este un moment principal al acțiunii noastre — ca conducătorii poporului din districte și dela sate, și mai ales venerabilă noastră preoțime să vegheze necontenit, ca toți delegații noștri alegători să-și împlinesc misiunea cu toată scumpătatea și firmi să rămână până la finea întregului act electoral. Mai ales preoții noștri sînt chemați să fie sfetnicii și însoțitorii până la urnă ai delegaților trimiși cu votul marelor, cari fără hesitare și necondiționat numai pentru un singur candidat — pentru Dr. George Popovici — au să-l dea în ziua de 4 Martie a. c.

Dă-mi o zi din viața ta.

Poesie inedită.

Tu din cer venită-ai
Ca să faci lumea ferice,
Dă-mi o zi din viața ta.
Dă-mi o zi dumnezească.
Sufletul să-mi fericească
Și eu sufletul 'ți-oi da.

Fie 'n lume rău sau bine,
Lumea 'ntreagă pentru mine
Se cuprinde 'n umbra ta.
Dă-mi o zi dumnezească
Sufletul să-mi fericească
Și eu sufletul 'ți-oi da.

Tu dai viață cu-o zimbire,
Moarte cu-a ta nesimțire
Raiul cu iubirea ta.
Dă-mi o zi dumnezească
Sufletul să-mi fericească
Și eu sufletul 'ți-oi da.

V. Alexandri.

Document despre Lazăr.

Toată lumea știe peripețiile, prin care a trecut crearea școlii române de G. Lazăr, dar nimeni n'a publicat documentul original prin care efortii școlilor propun lui Vodă Caragea înființarea școlii române dela sfântul Sava, cu „un oare-care Lazăr inginer“ din Ardeal.

Dăm aci întreg documentul acesta memorabil și rezoluțiunea lui Vodă.

V. A. Urechid.

Prea înălțate Doamne!

După luminata poruncă a Măriei Tale ce s'a dat la anafora d-lor boerilor orânduși a face alegerea dascălilor încă dela 16 ale trecutei luni Decembrie cu leat 817 prin care au fost rugat pe înălțimea ta ca pe lângă celelalte să i-se dea voie să întocmească școala românească cu dascăli iscusiti și epiti moniki spre a se putea îndeletnici și această învățătură, atât la cele bisericăști, cât și la cele filosoficești, precum au și celelalte limbi, la care următorii aflându-ne, n'am încetat cercetând ca să găsim pe vre-unii din dascălii români, cari să aibă această știință și să poată învăța pe ucenici chiar în limba noastră cea românească, și altul mai destoinic n'am putut găsi pre un Lazăr ingineru, ce au venit de curând din părțile Transilvaniei.

aiace într'acest pământ, pe care e mai întâi l'am cercat ca să videm la care învățături pôte fi destoinic, dar mai întâi zice că să le tălmăcească din limba latină pe cea rumânească și apoi să le paradosescă ucenicilor; ei fiind că acum mai întâi neavând nici ucenici destoinici de aceste meșteșuguri, am chibzuit ca de o-camdată să se orânduiească numitul dascăl a paradosi aritmetica cu geografia istorică pe harte și apoi geometria teoretică și gheometria practică împreună cu gheomesia practică, cu care intrând în tocmeală s'au mușumit pre an doi taleri 3,500 fără să i-se mai dea altcevaș pentru ale mănăreșii altele i taleri 1,200 unul pope Pavel ce'l cere numitul ajutor pe lângă dânsul la ale gramatice, care-măcar că acest popă Pavel a fost și mai înainte orânduit de a învăța gramatica rumânească și altele mai mici învățături pe taleri 70 pe lună, dar i s'au mai adăugat și această încă taleri 30 pe lună peste ceia-ce au fost, spre a pune toată silința a face rodul în faptă. Și fiind-că pentru această școală am găsit cu cale să se așeze în mănăstirea Sf. Sava în niște odăi ce sunt la altarul bisericii unde a fost mai înainte școala elinească, în care odăi fiind-că se află niște cărătași nemți cu ordinul egumenului mănăstirii, care fiind supuși și la oare-care stricăciune, rugăm pe înălțimea ta, ca despre o parte să se dea luminată poruncă, a înălțimii tale, mai întâi

a se pune această învățătură în lucrare făcându-se și într'adins pitacul Măriei Tale către egumenul mănăstirii a scoate pe acei Nemți din acele odăi și apoi să avem luminată poruncă ca mai în vreme să putem pune a le meremetisi spre a așeza și a pune, la orânduială această școală românească.

1818 Martie 6 (iscăliți): Nectarie Metropolitan, Gr. Ghica, Const. Bălăceanu, Alex. Mavrocordat, Iordache Goleșcu.

Io Ioan Ghé. Caragea Vv. etc.

Preasfinția ta părinte Mitropolit și ceilalți D-stră boeri ai școlilor, primită fiind chibzuirea ce se arată mai jos printre această anafora pentru întocmirea acestei școle, o întărim domnia mea și poruncim să se pue și în lucrare cu urmăre întocmai, precum și pentru deșărtarea acelor odăi, poruncim d-tale vel Logofet de țeara de sus să se facă pitac din partea logofetiei către egumenul mănăstirii Sf. Sava de a le deșerta împăcând însuși egumenul pe acei Nemți chiriași cu ori-ce mijloc va ști, ca să se facă apoi începere și a meremeturilor cu din chiria cu care s'au folosit mănăstirea de la acele odăi de când au lipsit școala de acolo și până acum, de nu va fi avut poruncă domnească prin care să se fi dat voie spre a face zapt acele odăi.

Insași guvernul central a ținut să ob-serve de astădată obiectivitate în fața alegerilor, ce bat la ușă. Cine, prin urmare ar cuteza să încerce spargerea rândurilor noastre, să presioneze și să convertească conștiința liberului cetățean?

Din Bihor.

Beiuș, 28 Februarie.

E cunoscut în general, gradul moralității ce domnește în administrația ungurească. Dar' ceea-ce a căutat și caută să demonstre în privința aceasta fisolgăbirăul din Beiuș, vestitul Alexandru Beliczay, este ceva într'adevăr fenomenal chiar și în Țeara Ungurească.

Nu este agent al maghiarisării, fiind prea simplu pentru a putea satisface acestui rol. Este agentul buzunarului său, lucrând în această privință mai ales cu nenorociți țărani români cari voiesc a dispune, fără dăruț și voia alegătorilor, de demnitatea de primar comunal.

Pentru a demonstra aceste aserțiuni grave servesc cele de mai jos pentru prezent, iar pentru un viitor apropiat vor servi apela-tele așternute, în această privință de ma-joritatea locuitorilor din vre-o 32 comune ale acelu cerc la forul suprem administrativ din comitat, la fișpan. Aceste apelate se vor citi și pune în discuție la apropiata adu-nare comitatensă, care se va ține în a treia zi de Mercuri a luni Martie. Atunci, din citirea și discuțiunea lor, se va constata în mod nerăsturnabil rolul domnului Beliczay.

Deocamdată servească următoarele:

Pentru a-și putea ajunge scopul, fără ca asupra lui să cadă răspunderea directă pentru mult le sale fapte, populația de aici afirmă că a angajat în serviciul său ca agent pe procent, pe jidanul din comuna Pocola, Iosif Herz. Acest cărciumar, cu că-teva zile înainte de a se ține alegerile co-munale, merge din comună în comună și face propuneri țărănilor pe cari îi știe mai slabi de caracter, întrebând pe unul și pe altul dacă voește să fie ales primar. Dacă respectivul zice că dorește, atunci jidanul îi spune condițiunea sub care va fi ales, adică dacă pe seama d-lui protopretore va plăti 80—100 fl. iar pe seama sa 20—30 fl. (procentele de agent). Țăranul îi plătește jidanului suma cerută, prețul târgului și jidanul imanează protopretorului sumele câștigate.

În ziua alegerii protopretorele dă citire numelor candidaților, dintre cari unul tot-d'a-una e cel care a plătit, ear' cei-lalți doi sânt cei mai nemernici oameni din sat, servitorii satului și de multe-ori oameni cari au stat ani întregi în temnițe pentru crime.

La alegerile comunale ținute anul acesta în cercul Beiușului s'a urmat aceiași pro-cedură.

Inzadar țărani alegători prezenți au rugat pe dl protopretor, ca să nu le pună în can-didație oameni cari, de o parte nu dispun de nici o avere care să presinte garanție în ce privește administrația banilor comu-nali, ear' de altă parte nu dispun nici de moralul necesar pentru a putea avea s'au câștiga încrederea, stima și iubirea locui-torilor, rugarea lor a rămas neascultată, căci nu în'ereșele țărănilor îl împoartă pe dînsul, ci interesul său privat, interesul bu-zunarului său.

În unele comune, țărani cari au plătit protopretorului fiind cu totul decăzuți mor-almente, alegătorii au mai voit să aleagă pe unul dintre cei doi strohmani, de cât pe prototăjatul protopretorului. Aceasta s'a în-tâmplat și cu ocaziunea alegerii comunale pentru comuna Telec, din notăriașia Budu-reasa; dar' protopretorele văzând că pro-totăjatul său este în pericol, și că unul din-tre cei doi strohmani a obținut mai multe voturi, a amânat publicarea rezultatului cu câteva ore, crezând că până atunci vor mai sosi alegători cari să voteze pentru

protejatul său; dar' s'a înșelat. La 5 ore a-citit rezultatul și, falsificând adevăratul număr al voturilor, a proclamat de ales pe protejatul său; țărani au început a pro-testa, dar' n'au ajuns la nimic cu acest pașă.

Starea aceasta de lucruri durează de mai mult de 8 ani.

Dacă forul suprem voește să știe câți bani a încasat protopretorele de la țărani doritori a ajunge primari pe cale ilegală, dispună ca toți aceia cari de 8 ani încoace nu fost primari în comunele din cercul Beiușului să fie citați înaintea judecătorei, să depună jurământ dacă au dat bani sau nu, și cât anume. Atunci se vor desvela în deplină golătate toate manoperile proto-pretorului, căci ori cât de jos ar fi căzut acei țărani, totuși, știind că credința le-a mai rămas, înaintea crucii vor tremura și nu vor putea spune de cât crudul adevăr.

NOUȚĂȚI

Arad, 2 Martie st. n. 1897.

Contra ridicării cotei s'a mai declarat în adunarea generală și congregațiunea co-mitatului Sáros.

Membrii ordinari a comitetului paro-chial din Arad au fost aleși alaltăieri dnii: Dr. Nicolau Oncu, Aurel Suci, Romul Cio-rogiu, Savu Raicu, Simeon Suci, Nicolau Marcu, Ioan Luca, Dr. Georgiu Vuia, Iosif Moldovan, Georgiu Purcariu, Iuliu Herbai, Alexandru Moldovan, George Susan, George Bogdan, I. Olariu, Gligor Todorescu, G. Nlga, F. Rognean, Arsa Ciungan, Vichentie Stoicu, Dim. Dobrău, Ilie Moise, G. Curticean, G. Curticean (Gyuri), M. Macinic, I. Duma, Tr. Gligorescu, T. Măcean, A. Pă-curariu, I. Grozav; membri suplenti: I. Pe-trovici, P. Rozvan, Dr. I. Nemet, T. Belu, S. Pascu, A. Drăguț, I. Crăciun, Georgiu Scorțar, N. Marcu, C. Molnar, P. Gligorescu, I. Petrovici, Bărna Nuțu, G. Cernea, Nuțu Boitor. Ear' epitropii au fost aleși: Ioan Simu, Nic. Mihailescu, Iul. Zaslo, I. Staiet și membri la sinodul protopp.: Dr. Nicolau Oncu, Romul Ciorogariu și Iosif Dobrău.

Gruits condamnat. Advocatul Dr. Gruits din Neoplanta a acusat pe patriarhul Brancovici, că a delapidat hani bisericii. Ținându-se ieri pertractarea procesului de calomnie intentat de patriarh, acusatul Gruits a fost osândit de tribunalul din Zombor la 3 luni temniță.

Nunta lui Apponyi. Ieri s'a celebrat la Viena nunta contelui Apponyi cu domni-șoara Clotilda contesă de Mennsdorff. Între cei cari au asistat la cununie, sânt și ar-chiducele Ludovic Victor, contele Golu-chowsky, fostul prim-ministru Windisgrätz, ambasadorul Italiei, al Germaniei, al Rusiei, al Franciei și Belgiei.

Ungurii și Sașii Brașoveni. Foile patrio-ților din Budapesta, și după ele și cele din provincie, au un mare ponos pe Sașii din Brașov, îndeosebi pe cei „verzi”.

„Bud-Hirlap” crede, anume, că este în-dreptățiță dorința, ca la unul din lucrurile vacante de notar public să se numească persoana maghiară, ear' nu sas ori rom-ân... Pentru-că, vezi Doamne, „pregătiri superioare” numai între unguri să pome-nește.

Nu mai puțin sânt supărați „patrioții” pentru-că la un bal recent, damele sase ostentativ n'au vrut să joace cșardășul.

Cetățean de onoare. Săcuii din S. St. György au ales pe ministrul Wlassics ce-tățean de onoare... Curat vorba Românului: Sărăcie cu comănac!

Scandal între Kossuthiști. Faptul că a-derenții lui Kossuth Ferencz, ori mai exact: Guvernamentalii din Szentes vor să candi-deze pe Uray Imre la Szentes pentru a trânti pe Sima Ferencz, a provocat neînțe-legeri și scandal între Kossuthiști. Unii sunt de părere, că nu trebuia să lupte ei între ei, candidați cari au același program.

Așa s'a întâmplat apoi, că în întrunirea electorală de Duminică convocată la Szen-tes, candidatul Uray Imre n'a putut nici să vorbească, pentru-că o parte mare a celor de față a făcut un scandal enorm.

N'a putut să vorbească nici Eötvös Károly și Pap Elek, decât puține minute, pentru că scandalul nu s'a terminat numai după ce acești aderenți ai lui Kossuth Ferencz s'au depărtat.

A urmat apoi îndată întrunirea partizanilor lui Sima.

Pulszky Károly, cel care după ce s'a constatat că a cheltuit nu se știe pe ce, vre-un jumătate milion din banii statului, s'a făcut nebun, — în curând va fi supus judecării finale, pe temeiul declarațiunilor medicilor, dintre cari unul zice că e nebun, celalalt că n'are nimic... Judecata astfel, de sigur are să fie cel puțin... bine-voitoare.

„Foata pentru toți”, ce apare în Bucu-rești, în numărul său 9 aduce portretul și biografia d-lui V. A. Urechia, precum și poesia inedită de V. Alexandri și copia de pe actul domnesc prin care se înființează în București școala lui George Lazăr.

Reproducem și noi aceste două piese din urmă.

O dramă teribilă în Siberia. O dramă teribilă s'a petrecut zilele trecute în orașul siberian Irbit, în următoarele împrejurări: Un supraveghetor de spital, Ukraintsev, de curând gonit din serviciul său din cauza beției, rămânând singur cu un copil al său în vârstă numai de trei luni, în lipsa soției și a băiatului său cel mare, luă copilașul din brațele doicei sale, se închise cu el într'o cameră, baricadă ușile cu toate mobilele din ea și trase trei focuri de revolver asupra micii creaturi. Apoi, fiind-că nenorocitul copilaș dedea încă semne de viață, îl spânzură cu un ștreang. După aceasta își trase și el două focuri de revolver în gură, fără însă să-și facă uare rău. Vecinii alergară la zgomotul detunātu-rilor, prinseră pe asasin și îl conduseră la spital. Acest mizerabil, care era atins de delirium tremens, încercase încă cu câteva zile mai înainte să ucidă pe fiul său cel mare.

Greci patrioți. Ziarele franceze spun, că cu ocazia războiului greco-turc, marile case comerciale grecești din Franca au subscris sume colosale pentru venirea în ajutorul co-naționalilor lor. Ast-fel, casa Zafiropolos din Marsilia a subscris 2,000.000 franci, ear casa Antoniadu 1,000.000 franci.

ULTIME ȘTIRI

Memorandul Cretailor.

Atena, 2 Martie.

Ieri trei-zeci și nouă deputați, în frunte cu arhiepiscopul din Retimo au prezentat regelui George un Memorand, în care se declară că dacă s'ar da Cretei numai autonomie, nu s'ar face liniște, ci ear' se va produce revoluțiune care ar periclita pacea Europei. De aceea Cretanii s'au decis să ur-meze cu lupta pentru a se uni cu Grecia și să pună astfel capăt anar-chiei ce domnește în insulă.

Noul guvernator.

Canea, 2 Martie.

Teofik pașa, noul guvernator, a sosit aici și a făcut vizită tuturor consulilor.

Lupta continuă.

Canea, 2 Martie.

În toată insula domnește o ne mai pomenită anarhie. Pe fie-care zi in-surgenții au lupte cu mohamedanii. Șeful insurgenților a declarat consu-lilor că nu primește de cât numai anexarea către Grecia; ori-și-ce altă hotărâre ar aduce marile puteri, ei vor lupta până la cea din urmă pică-tură de sânge.

Insurgenții au tras focuri asupra a doi oficeri germani cari se plimbau pe bordul vasului de războiu.

Șeful Karakas a plecat cu 1500 insurgenți și 3 tunuri să impresoare Hierapetra.

Candia, 2 Martie.

Insurgenții au respins ieri îndărăt pe Turcii cari voiau să iasă din oraș pentru a-și aduce alimente.

Șefii trupelor străine au invitat pe căpitanul insurgenților să-i lase în pace pe Turci și să nu mai tragă focuri asupra orașului. Aceștia au răs-puns însă că nu se vor supune de cât numai colonelului Vassos.

Vasele de războiu ale marilor puteri au bombardat ieri tabăra Sicanaria a insurgenților.

Între insurgenți și bașibuzurci de trei zile ține lupta. Sânt o mulțime de răniți, în cât abia mai încap în oraș. Comunele creștine Nerocura și Tricalaria sânt nimicite total. Au fost incendiate de bașibuzurci.

La Malaxa Grecii au înconjurat o ceată mare de Turci, cari de mai multe zile n'au ce să mănânce. În lupta ce s'a dat au căzut o mulțime de Turci.

O fregată turcească din portul Suda a tras două focuri asupra insurgen-ților, dar' în urma dispozițiunilor co-mandanților străini, a încetat apoi focul de tunuri.

Printul de coroană al Greciei.

Atena, 2 Martie.

Printul de coroană a plecat în Tesalia pentru a lua comanda trupelor de acolo.

Ultimatum.

Constantinopol, 2 Martie.

Proiectul de ultimatum ce se va da Greciei s'a stabilit. Ambasadorii de aici au și trimis în privința a-ceasta notă guvernului lor. De ase-meni s'a înaintat acest proiect și gu-vernului otoman și elin.

După-cum se crede, marile puteri nu au pus termin în cât timp trupele eline să părăsească Creta.

Paris, 2 Martie

Drept răspuns la ultimatum dat de comandanții vaselor, insurgenții au declarat prin amiralul grec Reineck că între Poartă și Creta a încetat ori-ce relațiune. Acest răspuns a fost co-municat amiralului italian Caneraro.

Mobilizarea.

Salonic, 2 Martie.

Aici a sosit dela Poartă ordin, care urgentează plecarea a 72 batalioane de redivi la granița grecească.

Comandanțul Ali Muhiles Pașa a fost numit, în locul lui Edhem Pașa comandant suprem extraordinar peste trupele din Alepo și Adana.

Ieri au plecat d'aici la Catarina trei batalioane de nizani.

Ovreei fug.

Londra, 2 Martie.

Aici au sosit știri că aproape toți Ovreei din Canea și de prin alte orașe ale Cretei, și-au luat tot ce au putut și au părăsit insula.

Redactor responsabil: Ioan Russu Ștrianu.

Aduc la cunoștința p. t. publicului, că în

ATELIERUL MEU

din *Piața Tököli nr. 8*, se confecționează cele mai bune și solide ghete pentru domni și dame, precum: „*Spiegel*“ de vacs, lac rusesc, lac american negru și galben, jevroix francez, chagrin de vițel negru și galben. Primesc comenzi care se execută prompt.

Francise Rognean,
pantofar în Arad.

[11] 8—

Fabrica de mobile

LAURENȚIU LENGYEL

Arad Piața Andrassy 9.

Recomandă onoratului public magazinul său de mobile variind de la cele mai simple până la cele mai elegante. **Montează locuințe complete și birouri în ori-ce stil.** La dorință se trimit gratuit cataloguri ilustrate și eșantioane de stofă.

Se recomandă sprijinului binevoitor al onoratului public.

Laurențiu Lengyel

fabricant de mobile (14) 6—10
Arad. Piața Andrassy Nr. 9.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interes fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan după sosirea comenzii.

18— [4]

Direcțiunea institutului.

„MINERVA“

INSTITUT TIPOGRAFIC SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Cea mai ieftină tipografie!

Tipografia „Minerva“ din Orăștie, strada Berăriei Nr. 10, mărindu-și asortimentul, își oferă on. public serviciile sale pentru ori-ce fel de tipărire.

Fiind pusă în plăcuta pozițiune de a dispune de 6 mașini, și anume: 2 prese accelerate, mari, 2 prese de mână, mici, și 2 mașini: una de perforat și una de tăiat, precum și de 112 soiuri de litere de cele mai moderne, cu mai bine de 200 clișeuri și felurite alte obiecte tehnice, — garantează pentru efectuare promptă, corectă și frumoasă, cu prețuri foarte ieftine!

„MINERVA“ primește mai departe să efectuească tipărituri de cărți și broșuri de ori-ce mărime, pe lângă învoeli de plată foarte ușoare, în rate dacă e de lipsă.

➤ Pentru Bănci tipărește Bilanțuri, Acții, Libele de depuneri, Cărți, Documente de Casă și tot felul de tipărituri.

➤ Pentru înfățișare plăcută, atrăgătoare, se garantează. ➤

Direcțiunea institutului Tipografic

„MINERVA“.

23— [6]